

Łukasz Wyszyński

Akademia Marynarki Wojennej w Gdyni

e-mail: l.wyszynski@amw.gdynia.pl

ORCID: 0000-0002-7228-9718

DOI: 10.34813/14coll2019

GEPOLITYCZNE ZNACZENIE MARYNARKI WOJENNEJ W POLITYCE BEZPIECZEŃSTWA POLSKI W LATACH 1990-1999¹

STRESZCZENIE

Zmiany geopolityczne po rozpadzie ZSRR zintensyfikowały dynamikę przeobrażeń światowej i europejskiej architektury bezpieczeństwa. W ich obliczu Polska stanęła przed wyzwaniem zrewidowania dotychczasowej i stworzenia nowej polityki bezpieczeństwa narodowego. Kluczowym aspektem tego procesu było znalezienie się Polski w tzw. *próżni bezpieczeństwa*. Skutkowało to z jednej strony odrzuceniem sojuszniczych gwarancji ze strony Układu Warszawskiego, z drugiej natomiast wymusiło poszukiwanie nowej koncepcji mającej zapewnić bezpieczeństwo Polsce.

W tym celu w okresie od 1990 roku do 1999 roku powstały dokumenty konstytuujące założenia polskiej polityki bezpieczeństwa. Wskazywały one na uwarunkowania, wyznaczały cele oraz prezentowały sposoby ich osiągania. Temu ostatniemu miały służyć dostępne i rozwijane narzędzia. Podstawowym w tym okresie były siły zbrojne, w skład których wchodziła Marynarka Wojenna.

Artykuł stara się ocenić jaką rolę MW RP odgrywała w polityce bezpieczeństwa Polski w latach 1990-1999, w kontekście istniejących uwarunkowań geopolitycznych. W tym celu analizie poddawane są trzy przenikające się i wzajemnie warunkujące płaszczyzny: 1) uwarunkowań geopolitycznych, 2) założeń polityki bezpieczeństwa oraz posiadanych narzędzi i ich zastosowania (Marynarka Wojenna RP).

Słowa kluczowe:

polityka bezpieczeństwa, marynarka wojenna, geopolityka, NATO.

¹ Tezy artykułu zostały zaprezentowane podczas konferencji „II Międzynarodowego Kongresu Bezpieczeństwa w Toruniu”, w dniach 6-8 grudnia 2017 r.

W 2018 roku Marynarka Wojenna RP obchodziła jubileusz 100-lecia istnienia. W stosunkowo krótkiej, ale burzliwej historii, wyodrębnić można pięć okresów jej funkcjonowania. Pierwszy to dwudziestolecie międzywojenne. Drugi to lata 1939-1945 i działania podczas drugiej wojny światowej. Trzeci przypada na lata 1945-1989 i jest związany z członkostwem w tzw. „Bloku wschodnim”. Czwartym okresem są lata od 1990 roku do wstąpienia Polski do NATO, co miało miejsce w roku 1999. Ostatni, trwający obecnie, przypada na lata naszego członkostwa w Sojuszu Północnoatlantyckim.

Celem artykułu jest ocena znaczenia jakie morski rodzaj sił zbrojnych odgrywał w polityce bezpieczeństwa narodowego Polski w latach 1990-1999, w kontekście istniejących uwarunkowań geopolitycznych. W tym celu autor w artykule stara się odpowiedzieć na dwa pytania:

1. Czy Polska stworzyła politykę bezpieczeństwa narodowego dostosowaną do istniejących i prognozowanych uwarunkowań geopolitycznych?
2. Jaką rolę w polskiej polityce bezpieczeństwa miała odgrywać i faktycznie odgrywała Marynarka Wojenna?

Cezura czasowa przyjęta w artykule uzasadniona jest z jednej strony przełomem geopolitycznym, który zmienił środowisko bezpieczeństwa Polski i wpłynął na zmiany społeczne w kraju. Z drugiej strony to wstąpienie Polski do NATO, co było najjaskrawszym przejawem przeorientowania polityki zagranicznej Warszawy na kierunek euroatlantycki.

Przyjęcie natomiast za punkt wyjścia, i zarazem przedmiot badań, uwarunkowań geopolitycznych podyktowane jest poziomem analizy, który prowadzi autor. Jest ona skupiona na dynamice zmian systemu międzynarodowego, w dobie kształtowania się jednobiegunowego systemu

bezpieczeństwa międzynarodowego, opartego głównie na założeniach neoliberalizmu². W dalszej części bierze on pod uwagę poziom państwa i kreowania przez nie polityki bezpieczeństwa w istniejących uwarunkowaniach geopolitycznych. W tym aspekcie ocenia trafność odczytywania dynamiki systemu i przewidywania jego ewolucji. Ponadto odwołuje się do procesu powstawania rozwiązań (tworzenie systemu) z zakresu bezpieczeństwa narodowego, przy posiadanym potencjale oraz uwarunkowaniach społecznych.

Dalej przedmiotem badań są dokumenty strategiczne tworzące politykę bezpieczeństwa państwa oraz system bezpieczeństwa narodowego³: *Doktryna obronna Rzeczypospolitej Polskiej z 1990 r.* (Uchwała Komitetu

² Jedną z „klasycznych” teorii stosunków międzynarodowych. Swoje korzenie lokuje w myśli społeczno-politycznej Jean-Jacques Rousseau, Immanuela Kanta, Johna Locke’a, Woodrowa Wilsona (idealizm) oraz Adama Smitha. Do współczesnych badaczy zaliczyć można między innymi: Joseph S. Nye jr., Roberta Keohane, Michaela W. Doyle’a i Jamesa Rosenau. Teoria oparta na jednostce i jej prawach. Zakłada, że państwa realizując politykę zewnętrzną odpowiadają na potrzeby najliczniejszej lub najbardziej wpływowej grupy społecznej w kraju. Z tego powodu, w odróżnieniu od realistów w relacjach międzynarodowych będą dążyć do współpracy i unikania wykorzystania siły (zakładają, że człowiek jest z natury „dobry”). W klasycznym ujęciu teoria zakłada ustrój republikański w państwie, co ma przekładać się na standardy współpracy międzynarodowej (opartej na prawie międzynarodowym). W innych odłamach, np. neoliberalizmie, liberalizmie ekonomicznym czy neoliberalizmie instytucjonalnym, również inne czynniki odpowiadają na przeciwdziałanie anarchii w systemie międzynarodowym. Są to między innymi: organizacje międzynarodowe, powiązanie ekonomiczne pomiędzy państwami oraz rola podmiotów pozapaństwowych. Po rozpadzie dwubiegunowego systemu bezpieczeństwa, dominującą rolę w porządkowaniu struktury międzynarodowych odgrywały Stany Zjednoczone. Politykę Waszyngtonu pod rządami prezydentów Georga Busha oraz Billa Clintona cechowały działania ukierunkowane na powstanie multilateralnej architektury bezpieczeństwa. W tym celu zwiększano rolę powiązań gospodarczych (głównie finansowych), wzmacniano rolę organizacji międzynarodowych oraz podmiotów pozapaństwowych. Krytycy tego systemu zauważają, że były to działania realizujące w praktyce interesy Stanów Zjednoczonych i państw, które posiadały dominującą pozycję w systemie (gospodarczą i polityczną). System, zdaniem krytyków, nie zmniejszył zagrożeń dla bezpieczeństwa w wymiarze globalnym i regionalnym, oraz sprzyjał narastaniu dysproporcji między państwami. (Czernicka, 2018, ss. 39-52; Cimek, 2016, ss. 233-265).

³ System bezpieczeństwa narodowego (SBN) – pojęcie do roku 2007 nie definiowane w dokumentach strategicznych i aktach prawnych RP. SBN można rozumieć jako: „skoordynowany wewnętrznie zbiór elementów organizacyjnych, ludzkich i materiałowych, ukierunkowanych na przeciwdziałanie wszelkim zagrożeniom państwa, a szczególności politycznym, gospodarczym, psychospołecznym, ekologicznym i militarnym” (Mickiewicz, 2012, s. 33) Pomimo, że samo pojęcie nie funkcjonowało w latach 1990-1999 to zakres przedmiotowy podanej definicji pozwala na analizowanie istniejących rozwiązań strukturalnych (Konstytucja RP, dokumenty normujące politykę i strategię bezpieczeństwa narodowego, doktrynę oraz inne) jako elementy noszące w znacznej części znamiona SBN (Zięba, Zajac, 2010, s. 7).

Obrony Kraju z dnia 21 lutego 1990 r. w sprawie doktryny obronnej Rzeczypospolitej Polskiej, M.P. 1990 nr 9 poz. 66). oraz *Polityka bezpieczeństwa i strategia obronna z 1992 r.* Ich analiza umożliwia ocenę procesu kształtowania się polityki bezpieczeństwa narodowego w kontekście zmian geopolitycznych, a w konsekwencji udzielenie odpowiedzi na pierwsze pytanie postawione w artykule.

Kolejnym elementem analizy jest Marynarka Wojenna RP. Za kluczowe w tym aspekcie autor uznał dwa obszary. Po pierwsze zmiany dotyczące głównych zadań, które morski rodzaj sił zbrojnych miał wykonywać w badanym okresie, w relacji do wybranych zmian potencjału. Po drugie wykorzystania Marynarki Wojennej w misjach zagranicznych i procesie integracji z NATO. Ocena powyższych elementów, zestawiona z założeniami polityki bezpieczeństwa narodowego, umożliwia udzielenie odpowiedzi na drugie pytanie postawione przez autora w artykule.

Przyjęte podejście badawcze bazuje na założeniach holizmu w naukach społecznych. Pozwala ono na całościowe spojrzenie na trzy warunkujące się płaszczyzny (uwarunkowań geopolitycznych, polityki bezpieczeństwa RP oraz Marynarki Wojennej RP jako narzędzia polityki). Autor dokonuje oceny wpływu uwarunkowań geopolitycznych na kształtowanie się polityki bezpieczeństwa narodowego. Dalej porównuje przyjęte cele w zakresie bezpieczeństwa narodowego z posiadanymi środkami i metodami ich wykorzystania (zadania i potencjał Marynarki Wojennej RP). Autor korzysta w tym celu z analizy procesów politycznych i decyzyjnych, których egzemplifikacją były przyjmowane dokumenty strategiczne oraz decyzji dotyczące zmiany struktury i potencjału sił morskich. Umożliwia to ocenę wykorzystania Marynarki Wojennej jako jednego z narzędzi polityki bezpieczeństwa w relacji do dynamicznie zmieniających się uwarunkowań geopolitycznych.

Kolejnym elementem, który należy po krótko przedstawić jest stan badań dotyczący powyżej zarysowanej tematyki. Najszerzej opisanym elementem są zmiany geopolityczne systemu międzynarodowego i bezpieczeństwa w Europie po rozpadzie ZSRR. Również kształtowanie się polskiej polityki bezpieczeństwa narodowego w latach 1990-1999 zostało opisane w literaturze przedmiotu przez takich badaczy jak Roman Kuźniar, Ryszard Zięba czy Stanisław Koziej (Kuźniar i in., 2006; Zięba, Zajac, 2010; Koziej, 2006). Kolejnym aspektem jest Marynarka Wojenna i jej miejsce w polityce bezpieczeństwa państwa. Tutaj ze względu na węższe grono badaczy przedmiot badań zarysowany w artykule nie doczekał się wielu opracowań. Ponadto należy zaznaczyć, że funkcjonujące opracowania dotyczące sił morskich, w tym ich zadań, koncepcji rozwoju, struktury, potencjału oraz kadr, kończą

się zazwyczaj na roku 1989. Wymienić tutaj można między innymi pozycję napisaną przez Jerzego Przybylskiego, Waltera Patera oraz Czesława Ciesielskiego pt. „*Polska Marynarka Wojenna 1918-1980*” (Ciesielski i in., 1992) oraz książkę Bogdana Zalewskiego pt. „*Polska morska myśl wojskowa 1918-1989*” (Zalewski, 2001). Ich autorzy przedstawili historyczny (chronologiczny) proces rozwoju i zmian w Marynarce Wojennej. Skupili się głównie na analizie dokumentów, normujących funkcjonowanie i koncepcje rozwoju, strukturze dowodzenia (w tym postaci samych dowódców), strukturze organizacyjnej oraz posiadanym potencjałem (głównie ilościowym) w relacji do stawianych zadań. Należy tutaj zauważyć, że sytuacja polityczna jest tutaj głównie tłem prowadzonej analizy. Odwrotną perspektywę prezentuje Andrzej Drzewiecki w wydanej w 2016 roku książce pt. „*Polska Marynarka Wojenna. Od drugiej do trzeciej Rzeczypospolitej. Studium bezpieczeństwa morskiego państwa*” (Drzewiecki, 2016). Autor przyjmuje w niej za podstawę swoich rozważań dynamikę procesów politycznych, które dotyczyły Polski, zarówno w wymiarze wewnętrznym i zewnętrznym. Na ich kanwie prezentuje zmiany w stawianych zadaniach, tworzonych planach rozwoju, potencjale i organizacji Marynarki Wojennej. Z racji takiego podejścia, jest to opracowanie najbliższe autorowi niniejszego artykułu. Jest tak ze względu na poziom analizy oraz ujęcie roli sił morskich jako narzędzia polityki (polityk sektorowych) państwa. Lata 1990-1999 nie doczekały się na razie kompleksowego opracowania, które łączyłoby w sobie uwarunkowania geopolityczne i ich wpływ na kształtowanie się polityki bezpieczeństwa Polski z jednej strony. Z drugiej natomiast starało się przeanalizować jak cele i zadania wynikające z przyjętej polityki i strategii były realizowane przy wykorzystaniu Marynarki Wojennej? Publikacją, która zbliżona jest do cezury czasowej niniejszego artykułu jest opracowanie Jerzego Przybylskiego i Pawła Przybylskiego pt. „*Polska Marynarka Wojenna w latach 1945-1995, Cześć I*” (Przybylski, Przybylski, 2013). Przedmiotem analizy autorów są głównie organizacja MW oraz rozwój kadr i potencjał (jednostki) polskich sił morskich. Jednak w porównaniu z okresem 1945-1989, lata 1990-1995 nie zostały tak szeroko opisane. Ograniczono się w nich do prezentacji zmian w strukturze MW oraz zestawienia liczbowego jednostek, opatrzonych krótkim opisem. Za bardziej kompletną analizę potencjału Marynarki Wojennej można uznać książkę pod redakcją Henryka Sołkiewicza pt. „*Ewolucyjny rozwój sił okrętowych Marynarki Wojennej w latach 1945-2010*” (Sołkiewicz, 2015). Natomiast kwestiom politycznym oraz perspektywie bezpieczeństwa regionu morza Bałtyckiego po roku 1990 poświęcona jest

monografia Piotr Mickiewicz pt. „Strategiczne znaczenie morza Bałtyckiego po roku 1990” (Mickiewicz, 2004).

Analiza powyższych opracowań pozwala na podjęcia próby całościowego spojrzenia na rolę Marynarki Wojennej w latach 1990-1999, jako narzędzia polityki bezpieczeństwa, kształtowanej w określonych uwarunkowaniach geopolitycznych RP.

Uwarunkowania geopolityczne bezpieczeństwa narodowego RP w latach 1990-1999

Geopolityka nie jest pojęciem jednoznacznym. W etymologicznym znaczeniu geopolityki możemy wyróżnić dwa greckie słowa *geo* – ziemia, oraz *politike*, co oznaczało w starożytności sztukę rządzenia państwem (Potulski, 2010). W XX w. pojęcie to jednak ewaluowało, znacząco rozszerzając swoje znaczenie. Termin geopolityka może być interpretowany jako dyscyplina naukowa (dziedzina wiedzy), podejście badawcze lub paradygmat badawczy (np. interdyscyplinarne podejście do historycznego procesu powstawania i funkcjonowania państw lub wpływ geografii na procesy polityczne) oraz doktryna polityczna (wykorzystywania wiedzy z zakresu geografii w prowadzeniu polityki państwa) (Kostun, Stawarz, 2013, ss. 76-98; Blacksell, 2008; Flint, 2008). Autor na potrzeby artykułu przyjmuje definicję za Leszkiem Moczulskim, która stanowi, że „Geopolityka zajmuje się zmiennymi układami sił na nieziennej przestrzeni” (Moczulski, 1999, s. 75). Takie rozumienie pojęcie pozwala na analizę wpływu uwarunkowań geopolitycznych w badanym okresie kształtowanie się polityki RP, w tym polityki bezpieczeństwa narodowego.

Stopniowy spadek roli i znaczenia ZSRR u schyłku zimnej wojny, a od 1991 roku słabość Rosji, zmieniły równowagę sił na świecie. Rozpad bloku wschodniego, w założeniach części badaczy stosunków międzynarodowych, miał oznaczać przyjęcie przez większość państw neoliberalnej wizji państwa (Fukuyama, 2009). Miało to skutkować uznaniem przez te państwa rosnącej roli instytucjonalnych stabilizatorów systemu międzynarodowego i dalsze zacieranie granic dla kapitału. Należy jednak pamiętać, że koniec systemu dwubiegunowego, który podporządkował konfrontacyjnej narracji aktywności większości państwa świata, zapoczątkował lub zintensyfikował (stworzył warunki do rozwoju) procesy, które zmieniły architekturę bezpieczeństwa międzynarodowego. Na tym polu można wskazać między innymi: 1) rozszerzenie Unii Europejskiej i pogłębienie procesów integracyjnych na poziomie polityczno-ekonomicznym; 2) wzrost znaczenie regionu Dalekiego

Wschodu, w tym rosnąca pozycja Chin i Indii; 3) rosnąca liczba konfliktów i wojen domowych, które powodowane były kwestiami religijnymi, etnicznymi oraz brekiem stabilności politycznej; 4) rosnąca liczba podmiotów niepaństwowych i nowe wymiary ścieranie się ich stref wpływów; 5) intensyfikacja procesów prowadzących do dysproporcji ekonomicznych na świecie; 6) nowy wymiar (bardziej międzynarodowy) terroryzmu, w konsekwencji czego miało miejsce przejście na wymiar unilateralny polityki zagranicznej USA. Przejawem tego ostatniego była wojna w Afganistanie i druga wojna w Iraku, która skutkowałą odsunięciem od władzy Saddama Husajna. Wydarzenia te nie doprowadziły jednak do zbliżenia amerykańsko-europejskiego. Wręcz przeciwnie różnice w celach gospodarczych oraz politycznych doprowadziły to osłabienia relacji transatlantycznych. W ten proces wpisują się także nowy wymiar integracji europejskiej, który został wyżej zasygnalizowany. Jedną z przyczyn tego stanu rzeczy było skupienie amerykańskiej uwagi na NATO jako bezwzględnej kotwicy relacji amerykańsko-europejskich. Wskazuje na to Ryszard Zięba: „Ze względu na interesy bezpieczeństwa głównymi instrumentami polityki Stanów Zjednoczonych wobec Europy, podobnie jak w okresie zimnej wojny, tak i po jej zakończeniu, pozostaje nadal Sojusz Północnoatlantyczny” (Zięba, 2005, s. 63). Okazało się jednak, że sam Sojusz nie nadażył za nowymi wyzwaniem. Coraz więcej państw, tzw. starej Europy nie widziało już zagrożenia w globalnej wojnie nuklearnej. Spowodowało to osłabienie NATO oraz rozdzwięk pomiędzy państwami członkowskimi w obszarze nowych zadań i wyzwań.

Kwestia zarysowania sytuacji geopolitycznej w Europie, w kontekście dynamiki zjawisk i procesów globalnych, w tak krótkiej formie jest niemożliwa. Wskazanie jednak powyższych elementów pozwala na wyciągnięcie wniosków i zbudowanie uogólnień, które tworzyły uwarunkowania geopolitycznej pozycji Polski po roku 1989. Na tym polu wskazać należy w pierwszej kolejności rozpad dwubiegunowego systemu bezpieczeństwa. Doprowadził on do geopolitycznych zmian w Europie, tworząc przestrzeń do zmian społeczno-politycznych w państwach bloku wschodniego. Ponadto zapoczątkował okres zmian i destabilizacji sytuacji wewnętrznej w Rosji i byłych republikach radzieckich, co implikowało nowe wyzwania w obszarze bezpieczeństwa regionalnego. Kolejnym elementem była polityka zagraniczna Stanów Zjednoczonych, które nie wykorzystały okresu samotnej dominacji w sferze militarnej, ekonomicznej i ideologicznej po zimnej wojnie (Brzeziński, 2008). Wymusiły one jednak proces rozbrowienia atomowego byłych republik radzieckich oraz były jedyną siłą posiadającą determinację oraz zdolności (polityczne, ekonomiczne i wojskowe) do zaangażowania

w wojnę w Zatoce Perskiej oraz później sytuację na Bałkanach. Nie bez znaczenie jest też fakt, że rozpad ZSRR i koniec Układu Warszawskiego wymusił na NATO przyjęcie nowej koncepcji strategicznej⁴, która zmniejszała wydatki, zaangażowanie i obecność amerykańską w Europie. USA utrzymywały jednak potencjał, w tym nuklearny, który miał skutecznie gwarantować obronę państw członkowskich przed zagrożeniem zewnętrznym, które było jednak coraz trudniejsze do zdefiniowania i uwspólniania przez państwa Sojuszu. Ostatnim elementem, który miał strategiczne znaczenie dla sytuacji Polski była intensyfikacja dążeń w polityce zachodniej Europy do integracji. Wynikała to po pierwsze z potrzeby zwiększenia bezpieczeństwa w strefie postradzieckiej (ustabilizowanie sytuacji politycznej i społecznej oraz stworzenie strefy buforowej – odsunięcie Rosji na wschód), po drugie stworzyło przestrzeń dla zachodniego kapitału do inwestycji. W celu zwiększenia zysków, przejęcia udziałów w rynku oraz zabezpieczenia finalnie swoich interesów oczywistym było przejęcie (po spełnieniu kryteriów) większości państw do struktur europejskich (Unia Europejska) oraz euroatlantyckich (NATO).

Rzeczpospolita Polska, nazywana także III Rzeczpospolitą Polską (w nawiązaniu do II RP) powstała po procesie zmian społeczno-politycznych lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych. Podobnie jak w 1914 r., o możliwości samostanowienia zadecydowały dwa elementy. Pierwszym, strategicznym, była zmiana sytuacji geopolitycznej na świecie i w Europie, skrótowo opisana powyżej. Drugim był fakt, że ówczesne polskie elity wykorzystały tę sytuację w celu określenia nowego systemu politycznego. Zarówno powstanie ruchu robotniczego „Solidarność”, jak późniejsze obrady Okrągłego Stołu i polityka władz PZPR doprowadziły do względnie pokojowego procesu kształtowania się polskiej państwowości. Nie zmienia to faktu, że zmiany te były bardzo dynamiczne i posiadały cechy kształtujących się młodych demokracji parlamentarnych. Cechowały się dużym rozbięciem partyjnym oraz próbą zagospodarowania wielu niezadowolonych środowisk. W Polsce po roku 1989 na scenie politycznej pozostali politycy wywodzący się z PZPR, co było nie tylko symboliczne, ale także pokazywało jak duże wpływy

⁴ Założenia nowej koncepcji strategicznej Sojuszu zostały naszkicowane na szczycie w Londynie 1990 roku. Ostatecznie przyjęta ja w 1991 roku w Rzymie (tzw. *strategia rzymska*). Zmieniała sposób wykorzystania i bazowania broni atomowej, koncepcję *wysuniętych rubieży* czy *elastycznego reagowania*. Ponadto miała wskazywać na ograniczania działań i funkcji dotyczących planowania wojskowych operacji wymierzonych w inne państwa. Na pierwszy plan wysuwały się działania polityczne, dla których jednym z argumentów był potencjał wojskowy NATO.

w III RP będzie miała poprzednia władza, głównie w instytucjach państwowych oraz nowym systemie gospodarczym. Pytanie o ocenę tego okresu stawia Konstanty Gebert: *„Można by się spierać, czy właśnie te elementy porozumień, które krytycy uznawali za równoznaczne ze zdradą – częściowo wolne wybory, utrzymanie władzy przez Jaruzelskiego, brak odwetu (aut. gruba kreska) i poparcie przez związek rządowych reform gospodarczych wraz zapewnieniem bezpieczeństwa ekonomicznego komunistom uwłaszczanym na państwowym majątku – zapobiegły wybuchowi przemocy* (Gebert, 2012, s. 168-169). Jego wypowiedź pokazuje, że należy ostrożnie podchodzić do oceny decyzji politycznych i gospodarczych tamtego okresu. Można zauważyć, że były one podejmowane w nowej, dotychczas nieznannej sytuacji geopolitycznej. Wymagały więc wnikliwej analizy zewnętrznych uwarunkowań, tworzenia celów polityki bezpieczeństwa dostosowanych do oczekiwań społecznych i ostrożnych działań politycznych, które miały je artykułować na arenie międzynarodowej.

Wspomniany okres zmian jest stale przedmiotem wielu dyskusji i ocen. Można jednak wskazać te elementy, które zadecydowały w największym stopniu, o sposobie postrzegania polskiego środowiska bezpieczeństwa. Pierwszym elementem były zmiany polityczno-społeczne w Europie Środkowo-Wschodniej po rozpadzie ZSRR. Oznaczały one rozpad systemu bezpieczeństwa regionalnego opartego na członkostwie w Układzie Warszawskim i dwubiegunowej architekturze bezpieczeństwa międzynarodowego. W ślad za tym wyzwaniem stało się uregulowanie (ustabilizowanie) relacji z nowopowstałymi państwami oraz tymi, w których zaszły zmiany społeczno-polityczne. Dalej z uwagi na stan i kondycję polskiej gospodarki Warszawa zmuszona była szukać nowych modeli funkcjonowania Polski w globalizującym się świecie, co skutkowało przyjęciem modelu wolnorynkowego, który z kolei był warunkiem koniecznym uzyskania pomocy instytucji finansowych zachodu.

Mając na względzie skrótowy obraz zmian geopolitycznych na świecie i w Europie oraz uwarunkowania kształtujące polską scenę polityczną (elementy subiektywne) i potencjał państwa (gospodarka, demografia, zasoby, itp. – elementy obiektywne) Polska musiała podjąć decyzję o kształcie swojej polityki bezpieczeństwa. W konsekwencji przyjęcia założeń strategicznych, które wskazywały cele wynikające z analizy środowiska bezpieczeństwa, Warszawa rozpoczęła budowę koncepcji bezpieczeństwa narodowego, a następnie strategii jej realizacji. Ryszard Zięba analizując exposé premierów, ministrów oraz dokumentację normującą system bezpieczeństwa oraz politykę zagraniczną wyodrębnił cele polityki zagranicznej

Polski, po roku 1990. Należały do nich: „(1) poszukiwanie nowego systemu bezpieczeństwa międzynarodowego, który miał gwarantować narodowe bezpieczeństwo polski, (2) dyplomatycznego wspierania realizowanych w kraju reform ustrojowych, w tym przede wszystkim przestawienia gospodarki na mechanizmy rynkowe, mającego zaowocować rozwojem gospodarczym, oraz (3) utrzymania i podniesienia międzynarodowego prestiżu Polski i Polaków, którzy pierwsi w bloku radzieckim podjęli dzieło budowania demokratycznego społeczeństwa obywatelskiego” (Zięba, 2015, s. 26). Odnosząc się do przedstawionego przez Ryszarda Ziębę zestawienia głównych celów polityki zagranicznej należy wskazać, że pierwszy z nich był całościowo związany z koniecznością zredefiniowania koncepcji, polityki i strategii bezpieczeństwa narodowego, a dwa kolejne pośrednio wymagały zabezpieczenia interesów Polski na arenie międzynarodowej, co pozwalało myśleć między innymi o wykorzystaniu Wojska Polskiego do budowania wizerunku i pozycji państwa w nowych realiach.

W odniesieniu do pierwszego celu, który wskazał Ryszard Zięba, Kazimierz Łastawski dokonując krótkiej analizy jego realizacji: „Głównym celem Polski, która po opuszczeniu Układu Warszawskiego znalazła się w strefie „rozrzedzonego bezpieczeństwa”, stało się przystąpienie do struktur europejskich, NATO i Unii Zachodnioeuropejskiej (UZE). Po akcesji do NATO (1999 r.) i Unii Europejskiej (2004 r.) kolejny raz zmieniło się geopolityczne otoczenie kraju” (Łastawski, 2011, s. 21). Autor wskazuje, że działania te wynikały z analizy sytuacji geopolitycznej i były zgodne z polską racją stanu (Łastawski, 2005, s. 71). Odbywały się one, jak wskazuje Radosław Grodzki, w ramach tzw. „szarej strefy bezpieczeństwa” lub „próżni bezpieczeństwa” (Grodzki, 2009, s. 173). Można zauważyć, że ta niestabilność i nieprzewidywalność polskiego środowiska bezpieczeństwa były również czynnikiem, który ukierunkował Warszawę w stronę zachodu, który gwarantował większą stabilność i jak się wtedy wydawało przewidywalność. W takiej sytuacji, głównie Rząd Tadeusza Mazowieckiego, musiał się mierzyć z wyzwaniem prowadzenia polityki zagranicznej, która uwzględniałaby powstawanie koncepcji bezpieczeństwa narodowego Polski. Zdecydowano się początkowo na pewną dwutorowość. Po pierwsze na kierunku zachodnim, gdzie szukano twardych gwarancji bezpieczeństwa, pomocy finansowej oraz szansy na budowę pozycji państwa na arenie międzynarodowej. Drugim kierunkiem był wschód, gdzie istotne było nawiązywanie relacji z państwami

powstałymi po rozpadzie ZSRR oraz utrzymanie możliwie korzystnych relacji z Rosją⁵.

W tak złożonej sytuacji geopolitycznej Polski, władzę podjęły decyzję o budowaniu polityki bezpieczeństwa poprzez integrację ze strukturami wojskowymi NATO oraz rozpoczęcie starań o integrację polityczno-gospodarczą z Unią Europejską. Egzemplifikacją tych dążeń, czy trafniej formalnym początkiem procesu integracji z NATO, było wyrażenie takiej woli w expose sejmowym ministra Krzysztofa Skubiszewskiego w maju 1992 roku. Od tego momentu, w działaniach mających urzeczywistnić założenia polityków, coraz większą rolę zaczęło odgrywać Wojsko Polskie, w tym również Marynarka Wojenna RP.

Polityka bezpieczeństwa narodowego

Przyjmując założenie, że siły zbrojne są narzędziem realizacji polityki, w tym polityki bezpieczeństwa, a metody ich wykorzystania muszą odpowiadać celom jakie w obszarze bezpieczeństwa wskazało państwo, należy zauważyć, że Wojsko Polskie, w tym Marynarka Wojenna, wykorzystywane było głównie na trzech polach. Po pierwsze było to, zgodnie z założeniami kolejnych strategii bezpieczeństwa narodowego (lub dokumentów o tej funkcji), utrzymanie i budowanie potencjału obronnego RP. Po drugie Wojsko Polskie stało się elementem budowania zaufania w regionie i stabilizowania sytuacji międzynarodowej, zgodnie z polską racją stanu. Po trzecie było narzędziem uwiarygodnienia Polski na arenie międzynarodowej oraz przedmiotem transformacji w przyjętym kierunku akcesji do NATO. W odniesieniu do tak nakreślonych celów należy zwrócić uwagę, że w okresie po roku 1989, podobnie jak okresie II RP oraz latach 1945-1989, występował rozdźwięk, pomiędzy oczekiwanymi zdolnościami i zaangażowaniem, a potencjałem i nakładami finansowymi.

W obszarze zapewnienia bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej, Wojsko Polskie, w tym Marynarka Wojenna, podlegały zmianom doktrynalnym, które były wynikiem zmian w podejściu do kształtowania polityki bezpieczeństwa. Wskazuje na to Piotr Mickiewicz, który uważa, że Polska, podobnie jak państwa Europy Środkowo-Wschodniej, po geopolitycznych zmianach będących konsekwencją rozpadu ZSRR, stanęły w obliczu potrze-

⁵ Polska w odniesieniu do zmian zachodzących na świecie oraz w Europie przeorientowała swoją politykę zagraniczną na kierunek euroatlantycki. Były również inne wizje polityki bezpieczeństwa, np. NATO bis (z państwami Europy środkowowschodniej), neutralność oraz wejście w posiadanie broni atomowej (Warzecha, 2007, s. 121).

by szybkiego definiowania nowego kształtu swojej polityki bezpieczeństwa (Kubiak, Mickiewicz, 2010). Była ona warunkowana, jak wspomniano powyżej, z jednej strony niepewnością dotyczącą przeobrażeniom europejskiego środowiska bezpieczeństwa oraz wizji poszczególnych państw, z drugiej natomiast sytuacją wewnętrzną w Polsce i zapatrywaniami poszczególnych sił politycznych na przyszłą architekturę bezpieczeństwa RP.

Odpowiedzią na wskazane uwarunkowania była przyjęta w 1990 r., przez Komitet Obrony Kraju, *Doktryna Obronna*. Jak zauważa Stanisław Koziej: „*Doktryna Obronna z 1990 była pierwszym w powojennej historii Polski jawnym dokumentem określającym i deklarującym publicznie, wobec własnego narodu, sojuszników i społeczności międzynarodowej, podstawowe elementy narodowej strategii obronności RP (...)*” (Koziej, 2006, s. 213). Dokument w swojej treści wskazywał jako kluczową, dla polskiego bezpieczeństwa, rolę sił zbrojnych. Odzwierciedlało to sytuację geopolityczną Polski, która opisywana jako *próżnia bezpieczeństwa*, z perspektywy Warszawy, nie dawała gwarancji multilateralnych. W tym przypadku Układ Warszawski, który słabł militarnie i politycznie, stanowił drugorzędne źródło gwarancji bezpieczeństwa. Jednak jak zauważa Jerzy Kajetanowicz dla Warszawy nadal konflikt międzyblokowy był głównym prognozowanym zagrożeniem⁶. Doktryna z roku 1990 określała jednak istotne elementy geopolitycznych uwarunkowań polskiego bezpieczeństwa. Piotr Mickiewicz zwraca w tym aspekcie uwagę na zapisy, że: „*Polska leży w regionie, gdzie krzyżują się interesy polityczne, ekonomiczne i strategiczne wielu państw i koalicji. Jednocześnie, będąc krajem średniej wielkości, Polska nie byłaby w stanie samodzielnie przeciwstawić się przerastającemu ją zagrożeniu zewnętrznemu*” (Kubiak, Mickiewicz, 2010, s. 96). Zarówno P. Mickiewicz jak i S. Koziej wskazują, że sformułowana w taki sposób *Doktryna Obronna* z roku 1990 była dokumentem przejściowym. Były szef Biura Bezpieczeństwa Narodowego wskazuje ponadto, że „*(...) była ona w pełni zgodna z ówczesnymi tendencjami odprężeniowymi. Podkreślała, że Polska nie uważa żadnego państwa za swego wroga i że w żadnych okolicznościach nie rozpocznie działań wojennych przeciwko innemu państwu lub sojusznikowi (...)*” (Koziej, 2006, s. 215). Doktryna w swojej treści wskazała przewartościowanie priorytetów polskiej architektury bezpieczeństwa. Zrywała z podporządkowaniem polskiej perspektywy założeniom militarnym Układu Warszawskiego, a co za

⁶ Upatrywanie głównego źródła zagrożenia w konflikcie NATO-UW zdaniem Jerzego Kajetanowicza świadczyła także o tym, że dokumenty, który był rozwinięciem „modyfikacją doktryny wojennej opracowywanej u schyłku PRL”. (Kajetanowicz, 2011, s. 244).

tym idzie, zdejmowała z Wojska Polskiego zadania stricte ofensywne i współdziałania z wojskami dotychczasowych koalicjantów.

Kolejnymi dokumentami, które normowały polską perspektywę na kwestie bezpieczeństwa były przyjęte 2 listopada 1992 roku *Założenia polskiej polityki bezpieczeństwa* oraz *Polityka bezpieczeństwa i strategia obronna RP*. Dokumenty były pierwszymi, które ujmowały kwestię bezpieczeństwa w szerokim rozumieniu. Oprócz kwestii czysto militarnych rozszerzono je o: ekonomiczne, kulturowe, społeczne, etniczne czy polityczne. Co więcej, odrzucono wizję wojny globalnej, z wykorzystaniem broni masowego rażenia. Zdecydowanie na znaczeniu zyskały konflikty lokalne oraz kryzysy poniżej progu otwartej wojny. Tak rozumiane środowisko bezpieczeństwa Polski determinowało założenia strategicznej koncepcji obronności. Zdaniem Stanisława Kozieja: „*oparta została ona na dwóch filarach ówczesnej polityki bezpieczeństwa, za jakie można uznać: eksponowanie znaczenia współpracy międzynarodowej, w tym także wojskowej, oraz dążenie do integracji z zachodnimi strukturami bezpieczeństwa*” (Koziej, 2012, s. 26.). Odnosząc się do zadań, jakie w kontekście zapisów Strategii z 1992, miały pełnić siły zbrojne, autor wskazuje, że ich głównym zadaniem było natychmiastowe stawienie oporu każdej agresji militarnej, w tym również prowadzenie walki partyzanckiej (po utracie zdolności do regularnych działań) (Koziej, 2006, s. 223). Dokument podkreślał ponadto nowe, jak na polską perspektywę, spojrzenia na bezpieczeństwo narodowe. Pierwszym było pierwszeństwo środków politycznych nad militarnymi w kwestii przeciwdziałania zagrożeniom zewnętrznym. Drugim było szersze niż militarne traktowanie systemu bezpieczeństwa państwa, co oznaczało konieczność zaangażowania pozostałych elementów potencjału kraju – obok wojskowego. Równie istotne jak przytoczone powyżej elementy było coraz wyraźniejsze przeorientowanie się na kierunek euroatlantycki w obszarze bezpieczeństwa. Co za tym idzie również zaangażowanie Polski w budowanie i dbanie o międzynarodowe środowisko bezpieczeństwa. Aspekt ten zauważa Piotr Mickiewicz, który wskazuje, że oba dokumenty z roku 1992 wyraźnie odrzuciły deklarację braku zaangażowania Warszawy poza granicami kraju. W to miejsce zaczęto eksponować znaczenie współpracy międzynarodowej, w tym również wojskowej (Kubiak, Mickiewicz, 2010, s. 109).

Strategia obronna z 1992, jak wskazano powyżej, była jednak dokumentem, w ślad za którym nie poszły decyzje polityczne i wystarczające nakłady finansowe dotyczące Wojska Polskiego. Przełożyło się to na coraz bardziej ograniczone zdolności do realizacji celów i zadań wynikających z dokumentów strategicznych normujących system bezpieczeństwa RP. Na-

leży jednak podkreślić, że dokument z 1992 roku był przełomowy zarówno jeżeli chodzi o podejście do systemu bezpieczeństwa (wieloaspektowość oraz znaczenie uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych) oraz w kwestii architektury systemu bezpieczeństwa (współdziałania, różne poziomy konfliktów, wykorzystanie komponentów pozamilitarnych). Co więcej jego zapisy decydowały o postrzeganiu zagrożeń, wyzwań, szans oraz potencjału Polski w dziedzinie bezpieczeństwa narodowego na osiem lat. Zmianie uległo to dopiero po wstąpieniu Polski do NATO w 1999 r.

Należy również wspomnieć, że w badanym okresie, w Polsce przyjęto również nową Konstytucję w roku 1997, która również była istotna z perspektywy wyznaczania priorytetowych celów i wartości podlegających systemowi bezpieczeństwa narodowego. Stała się ona potem punktem odniesienia dla wszystkich polityk, strategii i doktryn Polski.

Marynarka Wojenna RP

W odniesieniu do Marynarki Wojennej dokonano zmian zadań, które miała realizować, zgodnie z przyjętymi rozwiązaniami dla całych sił zbrojnych. Wynikały one z zapisów Doktryny Obronnej z 1990 roku, która wskazywała na obronny charakter sił zbrojnych (Uchwała Komitetu Obrony Kraju z dnia 21 lutego 1990 r. w sprawie doktryny obronnej RP). Dokument dzielił ponadto rodzaje sił zbrojnych, przypisując wiodącą rolę Wojskom Lądowym. Było to skądinąd zasadne i oddawało proporcje panujące dotychczas w siłach zbrojnych, a także geograficzne uwarunkowania Polski. W przypadku MW RP Doktryna wskazywała, że jest ona „*przygotowana do udziału w operacjach obronnych na Morzu Bałtyckim, szczególnie do ochrony i obrony polskiego obszaru morskiego, a także wspierania wojsk lądowych w obronie wybrzeża morskiego RP*” (Uchwała Komitetu Obrony Kraju z dnia 21 lutego 1990 r. w sprawie doktryny obronnej RP). Wpisywało się to linię zadań defensywnych dla całych sił zbrojnych. Powstawało jednak pytanie o możliwości realizacji tych zadań, po pierwsze samodzielnie (wcześniej zakładano działania w ramach sił UW), po drugie dysponując potencjałem, z którego część miała charakter uderzeniowy? W tym zakresie w dokumencie znajdziemy uszczegółowienie, że „*zdolność bojową marynarki wojennej należy zapewniać przez wyposażenie jej w niezbędne jednostki o charakterze obronnym oraz odpowiednie szkolnie*” (Uchwała Komitetu Obrony Kraju z dnia 21 lutego 1990 r. w sprawie doktryny obronnej RP). Wskazane działania nie zostały jednak zrealizowane. Nie można bowiem za takie uznać reorganizacji struktur oraz wycofywania jednostek o charakterze ofensywnym czy też od-

biegających od wymogów ówczesnego pola walki. Powyższy rozdźwięk stanowił podstawowy mankament w ocenie przydatności narzędzia (Marynarki Wojennej) w realizacji założeń polityki bezpieczeństwa RP.

Jak wskazano powyżej „w nowych warunkach polityczno-militarnych Polski oraz świetle założeń doktryny wojskowej, głównym zadaniem MW RP jest obrona polskich obszarów morskich (strefy MW)” (Obronna operacja morska Marynarki Wojennej RP, 1994, s. 4). Oznaczało to głównie, zgodnie z zapisami *Doktryny obronnej z 1990 r.*, skupienie się na ochronie stanu posiadania, zgodnie z zapisami międzynarodowej *Konwencji o prawie morza z 1982 r.* W wyniku przyjęcia kolejnego dokumentu normującego system bezpieczeństwa RP w roku 1992 dokonano bardziej szczegółowego opisu zadań jakie stoją przed Marynarką Wojenną. Jak wskazuje Jarosław Cieślak, główne zadania MW to: „(...) obrona morskiej granicy państwa, ochrona żeglugi i interesów gospodarczych w polskich obszarach morskich oraz obrona wybrzeża we współdziałaniu z innymi rodzajami sił zbrojnych” (Cieślak, 1995, s. 11). Ponadto autor wskazuje na zadania w okresie pokoju. Należały do nich:

- 1) zapewnienie wczesnego wykrycia symptomów zagrożenia bezpieczeństwa państwa od strony morza;
- 2) przygotowanie sił do realizacji zadań w czasie wojny oraz utrzymanie nakazanego stopnia ich gotowości bojowej;
- 3) demonstrowanie obecności morskiej w strefie zainteresowanie państwa;
- 4) współpraca z siłami zbrojnymi innych państw;
- 5) realizacja zadań polskiej racji stanu (demonstrowanie bandery, utrzymywanie więzi ze środowiskiem polonijnym);
- 6) udział w misjach pod auspicjami ONZ oraz
- 7) działalność w ramach poszukiwania i ratowania życia na morzu (SAR);
- 8) wspieranie działań Straży Granicznej i zapewnianie bezpieczeństwa żeglugi (kartografia, hydrografia).

Ponadto do zadań PMW należało dbanie o bezpieczeństwo ekologiczne wód podlegających z mocy prawa ochronie prawnej RP (Cieślak, 1995, s. 11). Szeroki wachlarz działań w czasie pokoju był rozbudowany o ambitne (w relacji do potencjału) obszary działania w czasie wojny. Do zadań Marynarki Wojennej miało należeć:

- 1) odparcie uderzeń z kierunku morskiego;
- 2) zwalczanie sił przeciwnika w strefie obrony PMW,
- 3) współdziałanie z Wojskami Lotniczymi i Obrony Powietrznej;

- 4) utrzymywanie korzystnego reżimu operacyjnego w przybrzeżnej strefie obrony;
- 5) udział w obronie wybrzeża we współdziałaniu z Wojskami Lądowymi (Cieślak, 1995, s. 11).

Za ambitnymi zadaniami nie szły jednak nakłady finansowe (długofalowe plany modernizacji sił morskich). Jak oceniają Jarosław Malinowski i Tadeusz Grzesiowski, *„Przemiany polityczne i ustrojowe w kraju, i upadek Układu Warszawskiego, oraz rozpad ZSRR pozostawił MW z tym niekorzystnym piętnem. Upadek wschodnich źródeł uzbrojenia i elektroniki, brak niezbędnych funduszy na zakup takiego uzbrojenia w krajach zachodnich ciąży nadal nad MW. Nie pozwala jej przystąpić do niezbędnej modernizacji swojego stanu posiadania i budowy nowych okrętów dla zastąpienia starych”* (Malinowski, Grzesiowski, 1994, s. 3).

Zmiany, które dotyczyły Marynarki Wojennej, głównie kwestii organizacyjnych⁷ i nastawionych na wycofywanie starszego (nieprzystającego do wymogów pola walki) lub nieadekwatnego do „obronnego” charakteru strategii bezpieczeństwa, typów uzbrojenia. W ich miejsce wchodziły jednak okręty, które nie zmieniały generalnego stanu zapóźnienia technologicznego w Marynarce Wojennej RP. W tym aspekcie dokonywano w pierwszej kolejności wycofania jednostek, które nie przystawały do nowych uwarunkowań geopolitycznych. Poza przereformowaniem Brygady Okrętów Desantowych w Dywizjon okrętów transportowo-minowych, stopniowym ograniczaniem lotnictwa MW RP oraz ograniczaniem lekkich morskich sił uderzeniowych, w dalszych latach (już po wstąpieniu do NATO) wycofano i zełomowano szereg jednostek pływających. Były to między innymi niszczyciel rakietowy ORP Warszawa (do 2003 r.). Wycofano ostatecznie kutry rakietowe typu OSA (ostatnie do 2006 r.), a także okręty podwodne typu Foxtrot (do 2003 r.). Podjęto decyzję o stopniowym wycofywaniu korwet rakietowych

⁷ Do zmian organizacyjnych należało między innymi: 1) Zarządu Politycznego MW i utworzenie Zarząd Wychowawczy MW (od roku 1999 Oddziału); 2) reorganizacja lotnictwa bojowego MW (w konsekwencji porozumień rozbrojeniowych w Europie z roku 1990); 3) w 1991 roku wyłączono z MW i przekazano do MSW Morską Brygadę Okrętów Pogranicza. Finalnie utworzono z niej Morski Oddział Straż Granicznej; 4) w 1994 roku zmieniono strukturę DWM, tworząc trzy stanowiska zastępcy dowódcy MW, tj. szefa SGMW, szefa szkolenia oraz szefa logistyki; 5) w 1992 roku do 3. FO włączono Bazę Techniczną MW, a w roku 1995 Dywizjon okrętów szkolno-bojowych; 6) w roku 1992 wycofano z MW większość okrętów desantowych. W związku z tym w roku 1993 przeformowano 2. Brygadę Okrętów Desantowych w 2. Dywizjon okrętów transportowo-minowych. (Przybylski, Przybylski, 2013, s. 65-67).

projektu 1241RE (Tarantul I – ostatecznie do 2013 r.). Ograniczeniu podlegały ponadto jednostki szkoleniowe oraz wsparcia. W miejsce wycofywanych okrętów wcielono jeszcze w latach 1992-1995 trzy korwety raketowo-artyleryjskie projektu 660⁸, a następnie przyjęto od Stanów Zjednoczonych dwie fregaty raketowe typu Oliver Hazard Perry. Ostatnim zwiększeniem potencjału było przyjęcie od Królestwa Norwegii w roku 2002 pięciu okrętów podwodnych typu Kobben⁹, z czego cztery zostały wcielone do MW RP.

Zmiany te wpisywały się w przyjętą politykę bezpieczeństwa – zmieniły funkcjonalność potencjału MW RP. Można jednak kwestionować ich jakość. Dokładniej to czy przyjmowane jednostki były perspektywiczne czy miały jedynie utrzymać zdolności załóg i „umożliwiać” wykonywanie stawianych zadań. Jedną z odpowiedzi może być ocena tych zmian w aspekcie okrętów podwodnych: „ (...) można stwierdzić, że dla rozwoju polskich sił podwodnych jest to okres całkowitej stagnacji, polegający na usilnym podtrzymywaniu nawyków morskich wśród załóg istniejących okrętów oraz uporczywym poszukiwaniu możliwości zakupienia (a właściwie odkupienia) klasycznych okrętów podwodnych z tzw. drugiej ręki” (Kuźmicki i in., 2012, s. 106). Krytyczna ocena – Sławomira Kuźmickiego, Henryk Sołkiewicza i Sławomira Sutowskiego, może być uniwersalnym podsumowaniem działań prowadzonych przez państwo wobec całej Marynarki Wojennej III RP w tym okresie. Brak długofalowych programów modernizacji, finansowania bezpośrednio z budżetu państwa (podobnie jak myśliwców F-16) oraz częste zmiany decyzji (głównie politycznych), doprowadziły do ograniczenia możliwości realizacji zadań stawianych Marynarce Wojennej.

Przedstawione powyżej zmiany, głównych sił okrętowych, pokazują, że Marynarka Wojenna RP po roku 1989 nie zwiększyła swojego potencjału. Co więcej potwierdzają tezę Kazimierza Pulkowskiego, że „zmiany jakie zaszły w Polsce, a później w innych krajach europejskich po 1989 roku zmieniły doktrynę obronną, ale nie określiły de facto roli Marynarki Wojennej w systemie bezpieczeństwa Polski” (Pulkowski, 2009, s. 148). Jest to generalna konkluzja, która charakteryzuje zmiany w systemie bezpieczeństwa narodowego RP po roku 1989. Choć jak zauważa Mariusz Zieliński było to zadania bardzo trudne. Píše on, że „stworzenie z dnia na dzień nowej koncepcji sił morskich, dysponujących radzieckim sprzętem i uzbrojeniem, było oczywiście nierealne”. Pracę koncepcyjną w tym kierunku były jednak po-

⁸ Dopiero w 2006 jednostki te zostały zmodernizowane, a w 2007 otrzymały pociski raketowe klasy woda-woda RBS-15 Mk 3.

⁹ Wariant okrętów podwodnych typ 205, zbudowanych w RFN dla Norweskiej Królewskiej Marynarki Wojennej.

dejmowane¹⁰. Dużo trudniejsze okazałoby się jednak znalezienie finansowania na ich realizację. Sytuacja ta przypominała dwa poprzednie okresy funkcjonowania MW RP, tj. dwudziestolecie międzywojenne oraz lata po zakończeniu drugiej wojny światowej, gdzie w ślad za planami nie szły decyzje polityczne (konsekwentna polityka) i środki finansowe (wieloletnie stabilne finansowanie).

Drugim obszarem (obok czysto obronnych), który łączył w sobie zadanie budowania współpracy bilateralnej oraz przeorientowania polityki bezpieczeństwa i zagranicznej na kierunek euroatlantycki, była aktywność Marynarki Wojennej w misjach i ćwiczeniach z państwami zachodnimi oraz proces akcesji do struktur NATO. W obszarze współdziałania z siłami morskimi państw zachodnich przełomowy był udział polskich okrętów (ORP Wodnik oraz ORP Piast) w operacji *Pustynna Burza*, w ramach pierwszej wojny w Zatoce Perskiej. Jak wspomina m. in. były Minister Obrony Narodowej, Janusz Onyszkiewicz, zaangażowanie Polskie w działania koalicyjne uwiarygodniło nasz kraj jako partnera dla państw zachodnich¹¹. Kolejnym etapem zaangażowania się w działania marynarek wojennych państw zachodnich był udział w manewrach *BALTOPS 93*¹². Polska nie tylko wydzieliła swoje okręty do wspólnych ćwiczeń, ale także udostępniła swoją bazę morską (Gdynia) dla jednostek biorących udział w manewrach. Rok 1993 był także przełomowy ze względu na uruchomienie programu *Partnerstwo dla pokoju*¹³, a także rozpoczęcie współpracy przez 13. Dywizjon Trałowców ze stałym zespołem przeciwminowym NATO¹⁴. Działania te wpisywały się w przedstawioną powyżej politykę Warszawy w obszarze nowej architektury bezpieczeństwa Polski, która musiała lawirować pomiędzy polityką Waszyngtonu względem Europy, oczekiwaniami partnerów z zachodniej części starego kontynentu oraz starającej się utrzymać swoje wpływy w tej części świata Federacją Rosyjską.

¹⁰ Między innymi praca NB w AMW „Operacja” i „Sztuka”.

¹¹ Autor wspomina ponadto, że oprócz okrętów MW RP pomoc zakładała wsparcie wywiadowcze, gotowość wojsk chemicznych oraz przekazywanie informacji o uzbrojeniu irackim. (Onyszkiewicz, s. 26-44).

¹² Inicjatywa Stanów Zjednoczonych skierowana do państw członkowskich NATO oraz państw z poza sojuszu. W przeszłości i obecnie największe manewry morskie na Bałtyku.

¹³ Partnerstwo dla Pokoju (Partnership for Peace) – program określający szczególny rodzaj stosunków łączących państwa członkowskie NATO z krajami aspirującymi do tego miana, a także mechanizm współpracy tychże państw w zakresie ładu, bezpieczeństwa oraz stabilizacji w Europie.

¹⁴ MCMFORNORTH – Mine Counter Measure Forces North.

Polska zdecydowała się jako pierwsza na ustalenie tzw. Indywidualnych Zasad Partnerstwa (IPP). „Liczba wspólnych przedsięwzięć w ramach IPP systematycznie wzrastała. W 1994 roku było ich 40, w 1996 już 242, by na rok przed przystąpieniem do Paktu osiągnąć liczbę 460, głównie działań szkoleniowych” (Polska droga do NATO, Portal internetowy „Polska zbrojna”). Potwierdzało to determinację Warszawy do szybkiej akcesji do struktur Paktu Północnoatlantyckiego. Również Marynarka Wojenna RP była zaangażowana w ten proces. Polskie okręty i personel do roku 1999 uczestniczyły w kilkuset manewrach państw NATO oraz w ramach programu Partnerstwa dla Pokoju. W tym czasie zainicjowano proces:

- 1) dostosowania infrastruktury portowej;
- 2) kompatybilności systemów łączności i dowodzenia;
- 3) ujednoczenia procedur w celu osiągnięcia zdolności do współdziałania z siłami NATO;
- 4) proces modernizacji technicznej Marynarki Wojennej.

Pomimo problemów w zakresie posiadanego uzbrojenia oraz jego liczebności, po wstąpieniu przez Polskę do NATO 12 marca 1999 r., Marynarka Wojenna RP brała aktywny udział. Jak podaje oficjalna strona internetowa Marynarki Wojennej „już w pierwszym roku członkostwa okręty, samoloty i inne jednostki operowały w międzynarodowych manewrach. W czerwcu 1999 roku Baza Morska w Gdyni po raz pierwszy była gospodarzem ćwiczenia NATO okrętów podwodnych pod kryptonimem COOPERATIVE POSEIDON, a w listopadzie tego roku pierwszy raz MW organizowała ćwiczenia okrętów podwodnych Sojuszu pod kryptonimem BALTIC PORPOISE” (Portal internetowy MW RP – archiwalny). Ponadto okręty polskiej Marynarki Wojennej wchodziły w skład stałych zespołów odpowiedzi NATO (SNMCMG – Standing NATO Mine Counter Measures Group oraz SNMG – Standing NATO Maritime Group)¹⁵. Jak wskazuje Michał Lipka: „Gdybyśmy pokusili się na podsumowanie, to od momentu przystąpienia Polski do NATO, nasze okręty wzięły udział w ok. 400 międzynarodowych ćwiczeniach i manewrach, a od 2002 roku pod flagą Sojuszu przeprowadziły 18 operacji morskich” (Lipka, 2013).

¹⁵ Stały Zespół Okrętów NATO powstał w styczniu 1968 roku jako zespół STANAVFORLANT (Standing Naval Force Atlantic – Stały Zespół Sił Morskich na Atlantyku). W 2003 roku jego nazwę zmieniono na Standing NATO Maritime Group 1 (SNMG-1) i podporządkowano pod Dowództwo Połączonych Sił Zbrojnych NATO na Atlantyku. SNMG-1 jest częścią Sił Odpowiedzi NATO.

Powyższe działania pozwoliły na zrealizowanie jednego ze strategicznych celów Polski w obszarze bezpieczeństwa narodowego, jakim była integracja ze strukturami wojskowymi państw zachodnich oraz wzmocnienie sojuszu ze Stanami Zjednoczonymi. Z tej perspektywy ocena działań Marynarki Wojennej wypada pozytywnie (kryterium geopolityczne). Należy mieć jednak na uwadze, że nie było to poparte nakładami finansowymi oraz zmianami w procesie modernizacji, jak wskazano już powyżej.

Wnioski i podsumowanie

Odpowiadając na pierwsze z pytań sformułowane w artykule, tj. czy Polska stworzyła politykę bezpieczeństwa narodowego dostosowaną do istniejących i prognozowanych uwarunkowań geopolitycznych należy odpowiedzieć, że raczej tak. Za uzasadnieniem takiej oceny przemawia kilka elementów.

Po pierwsze należy uznać, że Polska w okresie rozpadu systemu dwubiegunowego i kształtowaniu się nowych uwarunkowań geopolitycznych była pasywnym podmiotem tych zmian. Wynikało to głównie z bardzo ograniczonego potencjału gospodarczego i politycznego. Ten ostatni będąc pochodną funkcji politycznej, przechodził w Polsce dynamiczne przeobrażenia i w pierwszych latach III RP nie gwarantował stabilności.

Po drugie okazały, liczbowo i teoretycznie, potencjał Wojska Polskiego, odnosił się do zadań i struktur Układu Warszawskiego. Jego przydatność w nowych realiach, które wymagały położenia nacisku na perspektywę narodową bezpieczeństwa, była mocno ograniczona. Zmiana tej sytuacji wymagała determinacji politycznej, nakładów finansowych oraz konsekwencji. Dwa ostatnie elementy należy ocenić negatywnie, czego przejawem był proces reorganizacji struktur, wycofywania uzbrojenia oraz stawiania nowych zadań. Działo się to jednak przy niedostosowanych nakładach finansowych i w cieniu niestabilnej sceny politycznej.

Po trzecie wreszcie środowisko bezpieczeństwa Polski po rozpadzie ZSRR i rozwiązaniu Układu Warszawskiego dawało Warszawie ograniczone pole manewru. Słusznie odczytywano, że Polska potrzebuje możliwie „twardych” gwarancji bezpieczeństwa. Te natomiast, w tamtym okresie, oferowało jedynie NATO. Problem w tym, że już wtedy Sojusz szukał nowej formuły, która z upływem lat coraz bardziej odchodzi od kolektywnej obrony państw członkowskich przed napaścią zbrojną. W latach 1990-1999 pomysły *NATO bis* czy neutralności należy odczytywać jedynie jako elementy negocjacji międzynarodowych i wywierania wpływu politycznego na zachodnich decy-

dentów. Również unormowanie relacji bilateralnych z istniejącymi i nowopowstałymi po rozpadzie ZSRR państwami stanowiło istotne wyzwanie. Przyszłość Rosji, w kontekście narastającej ciągle przewagi Waszyngtonu, wydawała się niepewna. Mogła oznaczać dalszy spadek potencjału i uzależnienia się od struktur i instytucji zachodu. Co w konsekwencji byłoby geostrategiczną zmianą w całym systemie międzynarodowym. Nie można było jednak odrzucić scenariusza destabilizacji i fragmentaryzacji państwa, co przy tak dużym potencjale wojskowym (głównie broni atomowej), musiało budzić obawy Warszawy.

W tym świetle dokumenty: *Doktryna Obronna* z 1990 roku, *Założenia polskiej polityki bezpieczeństwa* oraz *Polityka bezpieczeństwa i strategia obronna RP* z 1992 roku obrazowały tempo i kierunek zmian w polskim myśleniu o bezpieczeństwie narodowym. Dominującą perspektywą stała się państwowcentryczna, w której zdawano sobie sprawę, że Polska może podjąć działania obronne na jednym kierunku, wobec silniejszego przeciwnika i prowadzić je skutecznie przez ograniczony czas. Wskazywało to jednoznacznie na potrzebę szukania rozwiązań międzynarodowych, gwarantujących bezpieczeństwo. Przetoczone dokumenty pełnią także istotną rolę polityczną. Były komunikatem dla otoczenia międzynarodowego jak Polska postrzegała dynamikę zmian środowiska bezpieczeństwa w Europie i na świecie. Ponadto dawały wyraz naszym oczekiwaniom i wskazywały pośrednio pożądaną kształt architektury bezpieczeństwa regionalnego.

W tym świetle zupełnie inną kwestią było czy Wojsko Polskie pozwalało wykonać założenia i cele wskazane w dokumentach. Te ostatni można zmienić dość sprawnie. Strukturę, wyposażenie, proces szkolenia wojska już nie da się tak szybko zmieniać, w krótkiej perspektywie czasu. Był to zatem okres prób zarządzania posiadanym potencjałem w celu możliwe pełnego wykonywania stawianych zadań. Czy przebiegało to prawidłowo jest już tematem do oddzielnej analizy. Pewne jest to, że był to proces który nie cechował się konsekwencją polityczną i odpowiednim finansowaniem. Te elementy jednak były warunkowane specyfiką sceny politycznej w kraju oraz kondycją gospodarki, a co za tym idzie priorytetyzacją potrzeb społecznych.

W tym miejscu można przejść do odpowiedzi na pytanie drugie, tj. Jaką rolę w polskiej polityce bezpieczeństwa miała odgrywać i faktycznie odgrywała Marynarka Wojenna? Odpowiedź jest dwupłaszczyznowa, ale można ją określić jako ograniczoną.

Po pierwsze same siły morskie są rodzajem sił zbrojnych, który wydaje się najtrudniejszych do ciągłych i częstych zmian. Wynika to z kosztochłonności jednostek, zaplecza logistycznego oraz uwarunkowań

geograficznych. Wychodząc z tego założenia siły morskie budowane są w długiej perspektywie czasu. Oznacz to w przypadku MW RP, że przez cały okres naszego udziału w Układzie Warszawskim, dominowała potrzeba podporządkowania struktury, wyposażenia, wyszkolenia doktrynie Połączonej Floty Bałtyckiej. Zmiana sytuacji geopolitycznej była wysoce niekorzystna dla Marynarki Wojennej RP, która i tak od końca lat siedemdziesiątych stopniowo traciła swój potencjał i możliwości. Działania podjęte po roku 1990 w MW RP są tego przykładem. Zarówno zmiany struktur (rezygnacja z tych o charakterze ofensywnym – desantowych i uderzeniowych) i wycofanie sprzętu, który był najstarszy lub nie dawał dużych szans na adaptację do nowych zadań. Pozostały potencjał, został następnie „wpasowany” w nowe zadania, które z trudem mógł zabezpieczyć. Co więcej nie miał takiej możliwości w sposób ciągły i równoległy (gdyby zagrożenia wystąpiły jednocześnie).

W tym świetle należy zauważyć także zmiany w postrzeganiu bezpieczeństwa regionalnego dla Polski. Jak pisze Adam Krampichowski *Strategia obronna RP z 1992 roku* „(...) jako pierwszy dokument o randze strategii obronnej podkreśla istnienie interesów gospodarczych na Morzu Bałtyckim, podkreślając konieczność ochrony żeglugi” (Krampichowski, 2017, s. 115). Oznaczało to, że MW staje się głównym narzędziem do zabezpieczenia tych interesów. Co więcej jak zauważa Marian Kowalewski z Departamentu Bezpieczeństwa Narodowego MON „*Stabilizacyjna rola Polski w wymiarze regionalnym ma swoje wyraźne odniesienie do Morza Bałtyckiego. Jak rola ta zostanie określona i wypełniona będzie wynikiem działań szczególnie MW RP. (...) W interesie Polski leży uczynienie Bałtyku spoiwem współpracy regionalnej, wpływającym na stabilizację i wzrost bezpieczeństwa położonych tu krajów. (...) Głównym instrumentem, jakim dysponuje Polska w zmiernaniu do aktywnego uczestnictwa w inicjatywach regionu Morza Bałtyckiego – w aspekcie ustalonych pryncypiów polityczno-wojskowych – jest potencjał MW RP*” (Kowalewski, 1999, ss. 29-31). Powyższa perspektywa była zgodna z założeniami dokumentów strategicznych. Co więcej odnosiła się do postawionych w nich celów, w szczególności kształtowaniu zgodnego z polskimi interesami środowiska bezpieczeństwa w Europie. Zabrakło jednak działań modernizacyjnych, konsekwencji politycznej, nakładów finansowych i działań, które pozwoliłyby zbudować polską politykę morską, co niewątpliwie mogło pomóc w odpowiednim rozwoju Marynarki Wojennej. Tak się jednak nie stało.

Drugim elementem, który jednak pokazał jak ważna dla Polski była Marynarka Wojenna, było jej wykorzystanie w polityce zagranicznej. Przyję-

ta polityka bezpieczeństwa i wyznaczone cele musiały mieć odpowiednie środki realizacji. Na tym polu MW RP była obecna w Zatoce Perskiej podczas wojny o wyzwolenie Kuwejtu, we wspólnych ćwiczeniach z siłami NATO – partnerstwo dla pokoju, a finalnie była jednym z najaktywniej dostosowujących się rodzajów sił zbrojnych do współdziałania z wojskami Sojuszu, czego przykładem jest ich znacząca liczba misji i ćwiczeń po wstąpieniu w szeregi NATO. Niewątpliwie Marynarka Wojenna była jednym z efektywniejszych narzędzi polskiej polityki zagranicznej tego okresu, i w tym wymiarze spełniła swoje zadanie. Wstępując do sojuszu państwa morskich, jakim jest NATO, Polska musiała utrzymywać potencjał, który pozwala chronić wspólne interesy. Wysilek jaki został w tym celu podjęty, w postaci zmiany szkolenia, procedur, łączności, współdziałania jest godny docenienia. Ostatecznie to sprawne wykorzystanie posiadanego potencjału przyniosło Polsce korzyści polityczne. A za takie należy uznać osiągnięcie strategicznego celu w polityce bezpieczeństwa – członkostwa Polski w NATO.

BIBLIOGRAFIA

Dokumenty:

- [1] Uchwała Komitetu Obrony Kraju z dnia 21 lutego 1990 r. w sprawie doktryny obronnej Rzeczypospolitej Polskiej, M.P. 1990 nr 9 poz. 66.

Opracowania:

- [2] Blacksell M. (2008). Geografia polityczna. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- [3] Flint C. (2008). Wstęp do Geopolityki. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- [4] Brzeziński Z. (2008), Druga szansa. Warszawa: Świat Książki.
- [5] Ciesielski C., Pater W., Przybylski J. (1992). Polska Marynarka Wojenna 1918-1980. Warszawa: Bellona.
- [6] Cieślak J. (1995). Polska Marynarka Wojenna 1995 – okręty, samoloty i śmigłowce, uzbrojenie, organizacja. Warszawa: Lampart i Bellona.
- [7] Cimek G. (2016). Krytyczna analiza wybranych aspektów teorii neoliberalizmu. W: E. Haliżak, R. Ożarowski, A. Wróbel (red.), Liberalizm & neoliberalizm w nauce o stosunkach międzynarodowych: teoretyczny pluralizm. Warszawa.

- [8] Czernicka M. (2018). Realizm i liberalizm w badaniach nad bezpieczeństwem i polityką bezpieczeństwa państwa. *Przegląd Europejski*, 1/2018.
- [9] Drzewiecki A. (2016). *Polska Marynarka Wojenna. Od drugiej do trzeciej Rzeczypospolitej. Studium bezpieczeństwa morskiego państwa*. Gdynia – Oświęcim: Napoleon V.
- [10] Fukuyama F. (2009). *Koniec Historii*, Kraków: Znak.
- [11] Gebert K. (2012). *Polska po 1989 roku – ciągle brnięcie naprzód*. W: S. P. Ramet (red.), *Polityka Europy Środkowej i Południowo-Wschodniej po 1989 roku*. Warszawa.
- [12] Grodzki R. (2009). *Polska polityka zagraniczna w XX i XXI wieku. Główne kierunki – Fakty – Ludzie – Wydarzenia*. Zakrzewo: Replika.
- [13] Kajetanowicz J. (2011). *Strategie bezpieczeństwa Polski w drugiej połowie XX wieku*. *Zeszyty Naukowe WSOWL*, Nr 3(161)/2011.
- [14] Kostun M. A., Stawarz P. (2013). *Rola geopolityki w polityce zagranicznej i bezpieczeństwa Polski i państw Kaukazu południowego na przełomie XX i XXI wieku*. *Przegląd Europejski*, nr 3/29.
- [15] Kowalewski M. (1999). *Marynarka Wojenna RP w polityce bezpieczeństwa państwa – możliwości i perspektywy*. W: J. Przybylski, B. Zalewski (red.), *Polska Marynarka Wojenna i jej miejsce na Bałtyckim Teatrze Działań Wojennych*. Gdynia.
- [16] Koziej S. (2006). *Między piekłem a rajem. Szare bezpieczeństwo na progu XXI wieku*. Toruń: Adam Marszałek.
- [17] Koziej S. (2012). *Obronność Polski w warunkach samodzielności strategicznej lat 90. XX wieku*. *Bezpieczeństwo Narodowe*, nr 21, I – 2012.
- [18] Krampichowski A. (2017). *Rola Marynarki Wojennej w zwalczaniu zagrożeń asymetrycznych*. *Rocznik Bezpieczeństwa Międzynarodowego*, nr 2/11.
- [19] Kubiak K., Mickiewicz P. (2010). *Zapomniani bohaterowi. Marynarka Wojenna RP w czasie wojny o wyzwolenie Kuwejtu*. Warszawa: Trio.
- [20] Kuźmicki S., Sołkiewicz H., Sutowski S. (2012). *Tryptyk podwodny. Osiemdziesięciolecie polskich sił podwodnych (1932-2012)*. Gdynia: DMW.
- [21] Lipka M. (2013). *Droga polskiej Marynarki Wojennej do NATO*. Pobrano z: <http://historia.trojmiasto.pl/Droga-polskiej-Marynarki-Wojennej-do-NATO-n67877.html>

- [22] Łastawski K. (2005). Polska racja stanu u progu XXI wieku. W: P. Kurlenda, J. Romanowicz, A. Rossa, B. Zalewski (red.), Siły zbrojne-polityka. Studia ofiarowane profesorowi Jerzemu Przybylskiemu w siedemdziesiątą rocznicę urodzin. Toruń.
- [23] Łastawski K. (2011). Sytuacja geopolityczna Polski po przemianach ustrojowych i wstąpieniu do Unii Europejskiej. Studia Europejskie, nr 1/2011.
- [24] Malinowski J., Grzesiowski T. (1993). Marynarka Wojenna RP 1994. Tarnowskie Góry.
- [25] Mickiewicz P. (2004). Strategiczne znaczenie morza Bałtyckiego po roku 1990. Toruń: Adam Marszałek.
- [26] Mickiewicz P. (2012). System bezpieczeństwa narodowego w rozwiązaniach ustrojowych wybranych państw. Wrocław: Dolnośląska Szkoła Wyższa.
- [27] Moczulski L. (1999). Geopolityka Potęga w czasie i przestrzeni. Warszawa.
- [28] Obronna operacja morska Marynarki Wojennej RP. Praca NB kryptonim „Operacja” Etap I (1994). Wydział Dowódczo-Sztabowy AMW. Gdynia.
- [29] Onyszkiewicz J. (2014), Na drodze do NATO. W: T. Kośmider (red.), Polityczno-wojskowe implikacje członkostwa Polski w NATO. Warszawa.
- [30] Polska droga do NATO, Pobrane z: <http://dziennikzbrojny.pl/art,2,4,6513,armie-swiata,wojsko-polskie,polska-droga-do-nato>.
- [31] Portal internetowy MW RP (archiwalny), Pobrane z: <http://www.mw.mil.pl/index.php?akcja=historiamw>
- [32] Potulski J. (2010). Wprowadzenie do Geopolityki. Gdańsk: Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego.
- [33] Przybylski J., Przybylski P. (2013). Polska Marynarka Wojenna w latach 1945-1995, Część I. Gdynia: Wydawnictwo Akademii Marynarki Wojennej.
- [34] Pulkowski K. (2009). Marynarka Wojenna RP na równi pochyłej. Rocznik Bezpieczeństwa Morskiego, nr 1/2009. Gdynia.
- [35] Sołkiewicz H. (2015). Ewolucyjny rozwój sił okrętowych Marynarki Wojennej w latach 1945-2010. Gdynia: Wydawnictwo Akademii Marynarki Wojennej.
- [36] Warzecha Ł. (2007), Strefa zdekomunizowana. Wywiad rzeka z Radkiem Sikorskim. Warszawa: AMF Plus Gropu.

- [37] Zalewski B. (2001). *Polska morską myśl wojskowa 1918-1989*. Gdynia: Wydawnictwo Akademii Marynarki Wojennej.
- [38] Zięba R. (2005). *Polityka w ramach NATO i wobec Unii Europejskiej*. W: J. Zajęc (red.), *Polityka zagraniczna USA po zimnie wojnie*. Toruń: Adam Marszałek.
- [39] Zięba R. (2015). *Polityka zagraniczna Polski w strefie euroatlantycznej*. Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego.
- [40] Zięba R., Zajęc J. (2010). *Budowa zintegrowanego systemu bezpieczeństwa narodowego Polski – ekspertyza*. Warszawa.

GEOPOLITICAL ROLE OF POLISH NAVY IN NATIONAL SECURITY POLICY OVER THE PERIOD 1990-1999

ABSTRACT

In the present article author analyzes geopolitical role of the Polish Navy in creating and providing national security policy. To do this arthur analyzes three mutually conditioning areas. First is process of geopolitical changing after collapse of Soviet Union and impact of this circumstances to system of international security . Second is political process of creating and providing national security policy in Poland in new and more unilateral international reality. The last one is assessment of use Polish Navy in achiving main goals of national security policy in those times.

Keywords:

security policy, navy, geopolitics, NATO.